

چىرۆكى مام رېئوى

ۋ

پە پووسلېمانە

ھۆنراۋە: م. ص. مفتى زادە
نەقاشى: ئايرىن

چىروڭكى مام رېيوى و پەپووسلېمانە

ھۆنراۋە: دوكتور محەمەد صدېق مفتى زادە
نقاشى: ئايرىن

لە پۇژنامەى كوردستان چاپى تاران (ژمارەى ۹۷- ۱۵ مارس ۱۹۶۱) بۇيەكەم جار
بلاوكرادەتەۋە

بەرھەمى : ھەۋارگەى دلان مانگى ھەۋتى دوۋھەزارو بېست (۲۰۲۰/۰۷)

خويندەرە بەرپرەکان

هەر وەها کە زۆرتری برا کوردە رووناکییر و نەتەووەیستەکانمان ئاگیان لێیە، ریشە و بناغەى وێژە و زانیاری هەموو گەلێ، لە سەرەتاوە، چیرۆک و ئەفسانەگەلیکن کە زانیان و وێژەوانانی ئەو گەلە، بە هیژی مرخی جوان و زانیی خۆیان، ئەو چیرۆکانەیان بە تەشکی بلاو و ھۆنراوە نووسیوە و کۆ کردووەتەووە و لە ئاکامدا بووەتە ھۆی پاراستنی بنچینە و یاسای رەگەزایەتی و مانەوہی ئەو گەلانیە .

ئەجا لە سەر ھەر کوردیکی خوین خاوین پیویستە بە گوێرەى لێھاتنیی خۆی ئەو چیرۆکە جوانانە کە لە باپیرەکانمانەووە دەم بە دەم ھاتوونەتە خوار، وە ھەر یەکیکیان ھەزاران پەند و ئامۆژگاری بەنرخى تێدايە، کویان بکەنەووە، تا رۆلەکانی گەل و نەتەووەکەمان کەلکیان لێ وەرگرن، وە لە ژيانیاندا ببیتە ھۆی وریا بوونەوہیان و ئاگایییان .

یەکی لەو چیرۆکانە چیرۆکی "ریوی و پەپووسلیمانە"یە کە بە مندالی بۆیان گێراومەتەووە، ئەوا منیش، بە پێی توانایی خۆم، ھۆناومەتەووە و پیشکەش بە ھەموو کوردیکی خوین خاوین و نیشتمانویست و دلسۆزی گەل و کۆمەلای ئەکەم .

م.ص.م

مام رڼوی زوړی برسی په و ېو خوارده مېنی نه سوړ یتوه...

روژئ له روژان رڼوی یی پر فیل
نه سوړایه وه نه دډل و نه دډل
هوارئ نه ما خوئ نه کا پڼی دا
نه هوانه یی، نه کونه کونئ
نه پیښه و په لای مریشک و سونه
نه توراخدانئ رزیو و بی که لک
نه سه لکئ دڼینه نه دانه که شکئ
نه سیرمی رزیو نه ژیره که وشئ
هیچی دس نه کهوت زور به داماوئ
هاواری نه کرد نه یدا به سهردا
کاتئ مام رڼوی پڼی چو لئ نه بڼی
هرچه نده گه را هیچی دس نه کهوت
نه نجا کهوته ری خوئ به ته نیایی
ماوه یی ری کرد به زکی برسی
داخوم سهگ له ناو دالان که وتبئ؟
خاوه ن مال چاوی باش چووبیته خه و؟

ېو خوارده مېنی کهوته گشت و گیل
نه ی دایه پاوه بیاوان و چول
کوزگه یی نه بوو سوړ نه خوا تڼی دا
نه کوتئ پیښه نه خيگه پڼی
نه کوته پارچه ی بیژنگه کونه
نه پارووه نانئ له پاشماوه ی خه لک
نه چه که کلاشئ نه هه نگله مېشکئ
نه قوشقنئ کون له دهوری حه وشئ
به زکی برسی و به دل توراوی
ویل ویل نه گه را به دهشت و دهردا
بالدار له ترسا هه موو هه ل نه فڼی
هه روه ها دهردی برسیه تی نه سهره وت
ېو مریشک خواردن دهوری ئاوی
له بهر خوئیه وه له خوئ نه پرسی
مریشک له کولین هه موو خه وتبئ؟
مریشکئ قه له و بر فینم نه مشه و؟

گه‌یشته‌ نژیکی دئی نیوه‌شه‌و
ئاوه‌ز و هؤشی له‌ ده‌س سینرا بوو
سه‌گ‌گه‌ل ئاواپی گشت گوئیان لی‌بوو
گه‌ماره‌یان دا له‌ پاس و له‌ چه‌پ
"قلینچه‌ی که‌ری تیندا ئه‌پچرا"
ئه‌م ئه‌یووت "بازه" ته‌کان ده‌ ساده‌ی
به‌دل ده‌سی کرد به‌ کوفر کردن
له‌ چنگیان ده‌رچوو به‌ گوپچر گوپچر

به‌ را کردن و لۆقه و ته‌قله‌ده‌و
برسیه‌تی زۆری زۆر بۆ هینا بوو
ناگا واقه‌یی له‌ ده‌می ده‌رچوو
هه‌لمه‌تیان بۆ برد هه‌موو به‌ چه‌پ چه‌پ
بوو به‌ سمپ و به‌ قووله و هه‌را
ئه‌و ئه‌یووت "بۆره": ها ده‌ری نه‌که‌ی
پئیوی ئه‌وه‌ی دی که‌وته‌ بازبردن
ئه‌نجا له‌ حه‌یبه‌ت خۆی کرد به‌ توولبر

پاش ئه‌وه له دى به شه‌پ کرايه‌ ده‌ر
 له ترسى گيانا ته‌کانى ئه‌دا
 چوو له بن به‌ردى خوى دا به‌عه‌ردا
 ئه‌و شه‌و به‌سه‌د ده‌رد روژى کرده‌وه
 بو تاله‌ ره‌شى و بو داماوى خوى
 بو پسوابعونى لای سه‌گ و بالدار
 ئه‌ی نالاند له داخ به‌ دريژه‌ی شه‌وگار
 پاش ئاه و ناله‌ و زاریى بن سامان
 باش وایه‌ ريگای زه‌هادت بگرم
 ئه‌و کاته‌ ريگای چه‌ج ئه‌گرمه‌ پيش
 ته‌پلى به‌دناويم ئيتزل نادرى
 هه‌ميشه‌ ناوم به‌ چاکه‌ ئه‌برى
 بالدار هه‌موو دين بو ده‌سماچ کردن
 به‌ فيل و که‌له‌ک گشتيان که‌ر ئه‌که‌م
 ئه‌نجا به‌ که‌يفى خوم رای ئه‌بويزم
 مام ريوى هه‌ستا خوى کرد به‌ حاجى
 ميژه‌ره‌ی خرتى نايه‌ ته‌وقى سه‌ر

ئەگەر و دەشتی ئەدا بە پاوه
سەری ئەکوتایە گشت کون و قوژبن
بەم شان و بەو شان بە ریش جواندن
سیواک لە بەر شال، سۆل لە سەر پەنجە

دەس بە تەسبیح و قۆل بە عەباوه
بە تەکبیر و وتن بە لەبەیک کردن
بە لەقان لەقان بە سەر تەکاندن
ئەچوو بە پێوه بە لار و لەنجە

په پوو سلیمانې پړیوی دی له دوور
 ووتی وادیاره پیاوړیکې چاک بې
 نازاری نه بې بۆ چینی بالدار
 هاته پېشه وه لپې کرد سلاوه
 ووتی مامه گیان ئوغرت خهیره
 مام پړیوی ووتی پوځه ریښوارم
 ریځایې دوور و درېژم له بهره
 ئه مه وئ له حج دهسکه م به زاری
 په شیمان بېم له کرده ی پووچم
 په پوو سلیمان له "پړیوی فیلزان"
 منیش وهکوو تو حج له سهره
 مام پړیوی ووتی باشه به چاوان
 ئه نجا ریځایان به جووت گرت بهر
 شهو له بیخ دارئ هردوو بوی کهوتن
 مام پړیوی به درق ووراوه ئه کرد
 په پوو لای وا بوو مامه بې حاله
 به لام مام پړیوی خه نه ی بردوه
 ئه وشه وهنوزئ نه چووه چاوانی

به يانی که خۆر له کهل هاته دهر
 ئه ورۆژ ههش رييان کرد تا ئيواره
 چوونه پيشه وه بۆ لای ئاوايی
 که له باب رای کرد هاته سه ر رييان
 پرسى: مامه گيان "ئو غرت خه يره"
 مام ريوى ووتى: "بۆ له رېبو ارم"
 ريگايی دوور و دريژم له به ره
 که له شير ده سی پيچا له چاکي
 ووتى مامه گيان من خا که سارم
 ئه نجا له پيشگات من هيوام وايه

مامه توور په بوو: ئهم قسه چي ه
 به لام که له باب دلی بردبوو
 ئه نجا مام ريوى بۆ شويته گومکي
 ئيمه داماوین بۆ پياوی بانگو ويز
 تا نويزه کانمان نه که و نه قهزا

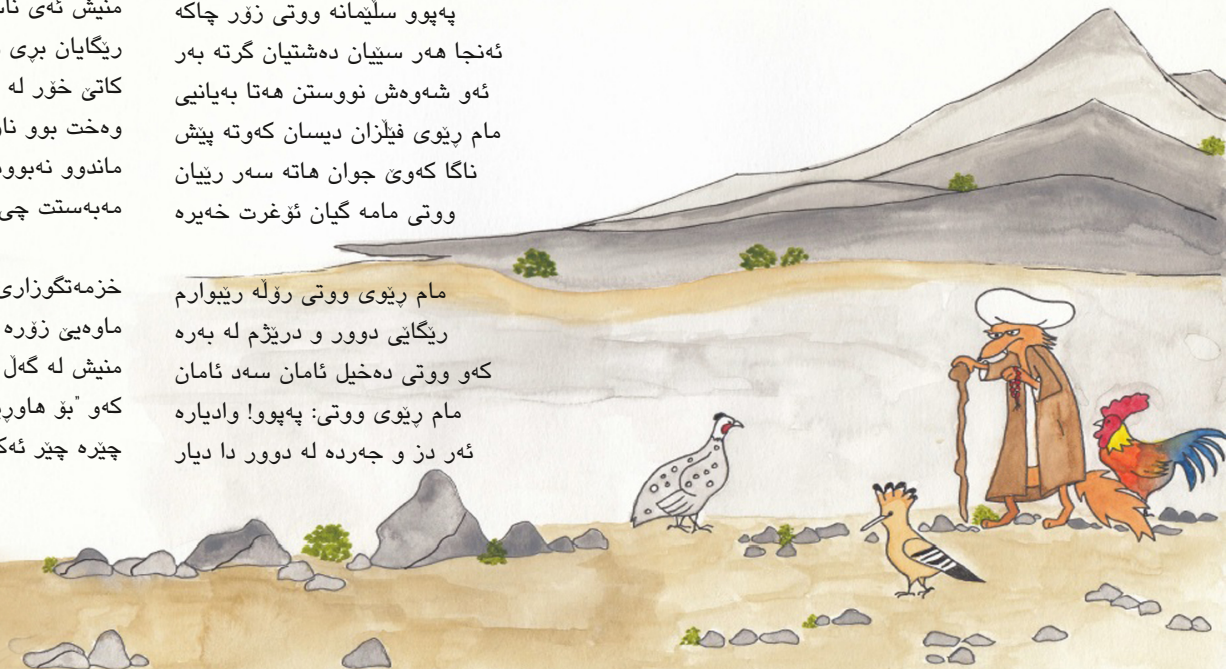
له لای من گه دا و دهوله مه ند نيه
 بيري خواردنی دهيري کردبوو
 ووتی به په پوو به يه واشه کي
 بانگمان بۆ بدات له وهختی نويز
 يه زدان له ئيمه نه بی نار هزا

پیاویکی ووریا و شهو و روژ ناسه
 پیویسته، ئه ر نه، ئه بین په شیمان
 منیش ئه ی ناسم گه لی چالا که
 ریگیان بری و روژیان دایه سهر
 کاتی خوړ له کهل سهری دهرهانی
 وهخت بوو ناوزکی ببری له بهر ئیش
 ماندوو نه بوونی ووت به هر سیان
 مه به ست چیه له م گه شت و سهیره؟

خزمه تگوزاری چینی بالدارم
 ماوهیی زوره حه جم له سهره
 منیش له گه ل خوت به ره مامه گیان
 که و "بو هاوپیی گه لی هو شیاره"
 چیره چیر ئه کا و ئه مان کا بیدار

ئه لئین که له باب زانایی خاسه
 بوونی که له شیر بو هاوپییمان
 په پوو سلیمان ووتی زور چاکه
 ئه نجا هر سیان دهشتیان گرته بهر
 ئه و شه وهش نووستن هه تا به یانی
 مام ریوی فیلزان دیسان که و ته پیش
 ناگا که وئ جوان هاته سهر رییان
 ووتی مامه گیان ئوغرت خهیره

مام ریوی ووتی رو له ریوارم
 ریگایی دوور و دریژم له بهره
 که و ووتی ده خیل ئامان سه د ئامان
 مام ریوی ووتی: په پوو! وادیاره
 ئه ر دز و جهرده له دوور دا دیار

ئەر كەلكى نەبى ئازارى نىيە
 پەپو سلىمانە ووتى زۆر چاكە
 لەم ووتانا بوون ناگا قالاوى
 ووتى مامە گيان ئوغرت خەيرە
 مام پىوى ووتى رۆلە رىپوارم
 رىگايىن دوور و درىژم لە بەرە
 قالاو ئەوەى بىست پەلامارى برد
 ووتى: مامە گيان دەسم بە دامان
 بەرگى نۆكەرەيت بە تەن ئەپۆشم
 مام پىوى ووتى: پەپو واديارە
 بۆ چىشتكردن و ئاودارىي ناوپرى
 پەپو سلىمانە ووتى زۆر چاكە
 بەلام ھاوپرىمان ئىتر با بەس بى
 رىشەى دۆستيمان دەررىنى لە بن

ئىتر نازانم بىرورپات چىيە
 كەویش ئەناسم مەلى دىپاكە
 لە لاوہ ھات و كردي سلاوى
 مەبەستت چىيە لەم گەشت و سەيرە؟
 خزمەتگوزارى چىنى بالدارم
 ماوہىي زۆرە ھەجم لە سەرە
 چاكى مام پىوى گرت و ماچى كرد
 منىش لە گەل خۆت بەرە وەك ئەوان
 بۆ ھەسانەوہت بە دل ئەكۆشم
 قالاو نۆكەرەى تەواو ەيارە
 راستىي، بردنى كاريكە بە جى
 قالاو مەلىكى دەس و چاو پاكە
 نەك تووشمان بە تووش مەلى ناكەس بى
 لە ناو يەكترا بمانكا دوژمن

مام پټوی چاکی دایه که مەری
 ئەنجا پیکەوێه رییان گرتە پیش
 مامە لە برسا هەر لە تری ئەبرد
 ئەو شەوێش مامە روژی کردووە
 مامە بەیانی چوو بو لای پەپوو
 ئەو بی ئاوەزەیی ئەو تۆلەبابە
 ئیمان و دینی لە لا نەماوە
 بە دەستووری شەرع خوینی حەلālە
 مەلعوونیککی وا، حەقی ئیعدامە

پەپوو سلیمانە ووتی مامە گیان
 تۆ چاک ئەزانی حوکمی ئەو چییە
 پټوی بانگ و پټی بانگ کردە شوینی
 هەلمەتی سەختی بو کەلەباب برد
 پاش ئەوێ خواردی دەمی لستەوێ

ئەوانیچ هەرچوار کەوتنە پشت سەری
 بە خۆشی و شادی بی ترس و ئەندیش
 لە دلی خویدا فەنی جور ئەکرد
 لە بەر برسێەتی خەو نەبەردووە
 ووتیی: سبەینی گویت لە بانگ نەبوو؟
 بانگ و پټەکەمان: ئەو کەلەبابە
 بانگی بەیانی نیوەشەو داوێ
 ئیتر نزیککی بو من بەتالە
 دۆسی کردنی لە بن حەرەمە

تۆ خۆت پیاویکی زانا و موسلمان
 لە مەسەلەیی شەرع من ئاگام نیە
 تا حوکمی شەرعی باش پێ بنوین
 لە پەناییکا نۆشی گیانی کرد
 زکی تیر بوو بوو هەلی ئەخستەوێ

مام رڼوی په پووی بو لای خوئی چری
 ووتی هرامه بو من زینگانی
 هیچ نرخ و بایی له لام نه ماوه
 قوته قوت کهر و زور هه وه سبازه
 خال و میلی خوئی به خه لک نه نوینی
 شه ریعت په و و وارع و عابد
 ناجوره بو من هاورپی فاسق
 له دووی نه گه پین سوبح و ئیواره
 به هاورپی نه و تومته دهن لیمان
 شه رعن واجبه بی چون و چرا
 بوچ پیم پرس نه که ی، مه گهر من قازیم؟
 تا حوکمی شهرعی باش پی بنوینی
 خواردی و به جهزای کرده ی خوئی گه یاند

چهن قوناغی تر ریگیان بری
 به ناوچاو درژی و به عه سه بانی
 به راستی دلم له "کهو" ئیشاوه
 چونکه دلته ر و به عیشوه و نازه
 دایم به رده و به رد ئاواز نه خوینی
 تو خوت نه زانی پیاو یکم زاهد
 بی ریا و درو دلپاک و صادق
 له لایی تریش کهو دوژمن داره
 نه ترسم ناگا بزائن پیمان
 ئیعدام کردنی فاسقی ودها
 په پووسلیمان ووتی من رازیم
 مام رڼوی کهوی بانگ کرد بو شوینی
 به قه پی ملی نه ویچی شکاند

مامه ته شريفى بۆ لاي په پوو برد
ئهمه وئ بيليم زمانم له ننگه
دز و ناپاک و ناخوش ئاوازه
له ئيمان دوور و له دين بى به شه
چونكه روو رهشى روژى مه حشه ره
به زكى تيرۆ ماوه يى راييوارد

پاش چهن روژى تر ريگيان تهى كرد
ووتى بۆ شتى دلم زور ته ننگه
قالاو مه ليكى زور چاچولبازه
به د ته شك و نه گبه ت، شووم و پروو ره شه
ئهبى بكوژرى خوينى هه ده ره
پاش ئه وه ريوى قالاويشى خوارد

سەرى بەرزەو کرد پرسى لە پەپوو
من وام بیستووہ ئەلین دزراوہ
نۆکەری کردووہ بە دل و بە گیان
ئەویش ئەم تانجەى کردووہ تە خەلات

روژى لە روژان زۆرى برسى بوو
ووتى ئەم تانجە کى بە توئ داوہ؟
ووتى باپىرم لە لای سلیمان
شاترى بووہ لە ناوى وەلات

بۆ درۆ و پاسى تۆ بەلگەت چىيە
بىنە بزەنم شەھىدەت كىيە
بە شەو نوپۇز ئەكەم تا رۆژ ناخەوم
لە دەرگای بارى شەرمەندە و كز بىم؟
ئەيەوئ بىكا بە لوقمەى شىوى
بىھىنى بۆ لای مام رىوى زەھىد

مام رىوى ووتى نەخىر وا نىيە
ئەگەر پاس ئىژى قسەت بە جىيە
چونكە مەن پىاوى شەرىعەت رەوم
چۆن ئەبى ھاودەم پىاوىكى دز بىم
پەپوو وردەق بوو زانى كە رىوى
ئەنجا كەوتە رى بۆ شوىنى شەھىد

له سهردا به تاو هر دوو بهرهو بوون
 دوو تول له سهردا دين وهك تريشقه
 گهلي موخليسي بهژن و بالاتن
 ئيتر با نيين پييان نه ئيشن
 چون دروست نيه شه هادهت له دوور

چاوي خست ناگا دوو تولي چه توون
 ريوي پواني، زور به سه ليقه
 په پوو بانگي كرد شاهيد وا هاتن
 ووتي قه بووله زه حمهت نه كيشن
 په پوو پني ووت نه، با بينه حوزوور

به لام توله كان هه لمه تيان بو برد
 دايان به عه رزا كولكيان وه شانده
 به فيل نان خواردن ئاخر هر ئه بري
 قهت نه بريته وه سوود و سه رمايهت

ريوي له ترسا پيچيكي بو كرد
 جه زاي كرده وه ي خوي پييان نوانده
 په رده ي فنه و فيل ئه بي هر بدرئي
 راستي بگره پيش تا به رز بيت پايهت

چیرۆکی مام رپۆی و پەپووسلێمانە

هۆنراوە: م. ص. مفتی زاده
نقاشی: ئایرین

بەرھەمی : ھەوارگە ی دڵان
مانگی ھەوتی دووھەزارو بیست (۲۰۲۰/۰۷)

www.hawargaydlan.com